

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Voortgang buitendijkse projecten (categorie A)	9
2.1 Broedgebied Terneuzen (A1)	9
2.2 Bescherming Zuidgors (A2)	9
2.3 Broedgebied Hansweert (A3)	9
2.4 Veerhaven/veerplein Kruiningen (A4/A6)	9
2.5 Veerhaven/veerplein Perkpolder (A5/A7/B12)	10
2.6 Bescherming Schor van Waarde (A8)	11
2.7 Verdrongen Zwarte Polder (A9)/Herdijkte Zwarte Polder (C9)	12
3 Voortgang binnendijkse projecten (categorie B)	13
3.1 Grondverwerving	13
3.2 Uitvoering	13
4 Voortgang kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/kreekherstel (categorie C)	15
4.1 Prioriteitstelling	15
4.2 Grondverwerving	15
4.3 Uitvoering	15
5 Ontwikkelingen	21
5.1 Evaluatie 1998-2001	21
5.2 Nieuwe projecten en kwaliteitsverbetering	21
5.3 Ingebrekestelling	21
6 Financiën Natuurcompensatieprogramma Westerschelde	23
6.1 Beschikbare budgetten	23
6.2 Aanvullende financiering	23
6.3 Groenfonds overeenkomsten	23
6.4 Uitgaven buitendijkse projecten	24
6.5 Uitgaven binnendijkse projecten	24
6.6 Versnelling grondverwerving categorie C-projecten	26
7 Organisatie en besluitvorming	27
7.1 Organisatie uitvoering buitendijkse projecten	27
7.2 Organisatie uitvoering binnendijkse projecten en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/ kreekherstel	27
7.3 Besluitvorming buitendijkse projecten	27
7.4 Besluitvorming binnendijkse projecten en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/ kreekherstel	27

Bijlage 1	Verschenen documenten _____	28
Bijlage 2a	Samenstelling van de Voortgangscommissie _____	32
Bijlage 2b	Samenstelling van de projectgroepen van de buitendijkse projecten _____	32
Bijlage 2c	Samenstelling van de Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel voor de binnendijkse projecten en kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan/kreekherstel _	33
Bijlage 3	Prioriteitstelling projecten categorie C (kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/kreekherstel) _____	34
Bijlage 4	Situering projecten _____	35

Samenvatting

Sinds 1998 wordt het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde uitgevoerd. Dit programma komt voort uit het verdrag rond de tweede verdieping van de Westerschelde (1995). De uitvoering is geregeld in een bestuursovereenkomst, waarin een drietal categorieën projecten is opgenomen: buitendijkse projecten en een tweetal categorieën binnendijkse projecten.

De vijf buitendijkse projecten (categorie A) waar, op basis van de Bestuursovereenkomst, oorspronkelijk mee van start is gegaan bleken om verschillende redenen niet alle kansrijk. Echter, in de loop der tijd zijn ook nieuwe projecten toegevoegd. Zo zijn bij het Schor van Waarde twee kribben aangelegd, die niet alleen gunstig zijn voor de natuurwaarden ter plaatse, maar die ook verdere aantasting van de archeologisch waardevolle restanten van bewoning voorkomen. In het bestaande buitendijkse natuurgebied de Verdrongen Zwarte Polder zal een strandgeul worden gegraven, om het water beter toegang te geven tot het begroeide deel. Met het vrijkomende zand zullen in de aangrenzende Herdijkte Zwarte Polder duinen worden gecreëerd. Met betrekking tot de voormalige veerhaven Kruijningen wordt de sloop van overvloedige infrastructuur voorbereid; ter plaatse zullen zich schor en slik gaan vormen. De veerhaven Perkpolder maakt onderdeel uit van een integrale gebiedsontwikkeling. Bestuurlijk is overeen gekomen buitendijkse natuur te ontwikkelen in een deel van de veerhaven, het veerplein en de oostelijk gelegen polder. De noodzakelijke m.e.r.-procedure start begin 2005.

De realisatie van de binnendijkse projecten uit de categorie B (nieuwe inlagen) komt goed op stoom. Aansluitend aan Rammekenshoek is buitendijks een voormalig slibdepot ingericht als duingebied. In 2004 is de inrichting van de eerste fase van Rammekenshoek voorbereid, zodat in 2005 gestart kan worden met de inrichting. In Den Inkel moeten nog een paar laatste werkzaamheden worden uitgevoerd. De inrichting van Galghoek is gereed. In de Margarethapolder is een in te richten eenheid van 85 ha verworven, die in 2005 ingericht zal worden. De voorbereidingen op de inrichting van Bathse schor worden in 2005 verder opgepakt met de inrichting van Bathse Kreek. Dit geldt ook voor de verworven hectares van Karrevelden Oud Breskenspolder. De Stichting Het Zeeuwse Landschap heeft een inrichtingsvoorstel voor de uitbreiding van Baarzandse Kreek opgesteld, waarmee ze in 2005 tot inrichting over kunnen gaan.

Ondanks de geringe invloed die het natuurcompensatieprogramma kan uitoefenen op de grondverwerving voor de categorie C-projecten (kreekherstel), verloopt dit naar wens. Als een project geheel of gedeeltelijk (in te richten eenheid) is verworven, volgt de inrichting spoedig daarna. Inmiddels zijn 14 projecten uitgevoerd (316 ha) en zijn er 10 in (voorbereiding van) uitvoering (226 ha). De verwachting is dat alle in uitvoering zijnde projecten in 2005 afgerond worden en dat er 7 nieuwe worden opgestart.

1 Inleiding

Nederland en Vlaanderen hebben in 1995 een verdrag gesloten inzake de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde (tweede verdieping). Daarbij is tevens een compensatie afgesproken van de natuurwaarden die verloren gaan ten gevolge van de verruiming. Nederland draagt zorg voor de uitvoering hiervan, hoewel Vlaanderen een deel van de kosten voor haar rekening neemt¹. De compensatiemaatregelen zijn op advies van de Commissie Westerschelde in drie categorieën projecten onderverdeeld: A) buitendijks, B) binnendijkse natuurontwikkeling (nieuwe inlagen) en C) binnendijks kreekherstel/kwaliteitsimpuls van het Natuurbeleidsplan. De uitvoering van deze projecten is geregeld in de Bestuurs-overeenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. Door het ondertekenen hiervan op 27 februari 1998, hebben alle betrokken partijen, met uitzondering van de gemeente Borsele, zich hieraan geconformeerd. Het natuurcompensatieprogramma heeft een looptijd van maximaal 10 jaar.

Rijkswaterstaat Zeeland is verantwoordelijk voor de realisatie van de buitendijkse projecten. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering en inrichting van de binnendijkse projecten ligt bij de Provincie Zeeland.

Voortvloeiend uit de bepalingen in de Bestuursovereenkomst wordt jaarlijks een voortgangsrapportage opgesteld. Deze voortgangsrapportage wordt naar de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de ondertekenaars van de Bestuursovereenkomst gestuurd. Voortgangsrapportages zijn inmiddels jaarlijks verschenen sinds 1998. Onderhavige rapportage betreft het kalenderjaar 2004. Gerapporteerd zijn de ontwikkelingen tot 31 december, latere ontwikkelingen zijn in principe niet verwerkt.

Tot 2004 werden de ontwikkelingen in de uitvoering van het natuurcompensatieprogramma tevens beschreven in halfjaarlijkse rapportages aan het Nederlandse en Vlaamse parlement. Daarin werden op hoofdlijnen ook andere aspecten van de verruiming van de vaargeul opgenomen, waaronder de baggerwerken en de wrakkenberging. Nu deze geheel zijn afgerond, is er geen behoefte meer aan de halfjaarlijkse rapportages. De laatste rapportage besloeg de periode 1 juli 2003 tot en met 30 april 2004.

Alle hier beschreven projecten maken onderdeel uit van de natuurcompensatie van de tweede verdieping en staan los van de huidige discussie over natuurherstel bij de derde verdieping (Ontwikkelingsschets Westerschelde 2010).

¹ Vlaanderen heeft een bedrag van f 44 miljoen (ca. 20 miljoen) ter beschikking gesteld, waaraan door Nederland f 22 miljoen (ca. 10 miljoen) is toegevoegd.

2 Voortgang buitendijkse projecten (categorie A)

Projecten in categorie A beogen buitendijks het ecosysteem van de Westerschelde te versterken. Dit kan door nieuwe natuur aan het systeem toe te voegen of de kwaliteit van bestaande natuurgebieden te verhogen. De letter-cijfercombinaties achter de deelprojecten verwijzen naar de kleurenkaart achter in dit rapport.

2.1 Broedgebied Terneuzen (A1)

Sinds 1979 is er een kolonie Visdieven aanwezig op het sluzencomplex van Terneuzen. In de nabijheid hiervan bestond de mogelijkheid een extra broedgebied te creëren, dat als deelproject in de Bestuurs-overeenkomst is opgenomen.

De bestaande kolonie blijkt sinds 1994, toen hoge aantallen broedparen werden geteld, sterk af te nemen. Maar behalve de aantallen broedparen zijn vooral de waargenomen ziekteverschijnselen opvallend, met een laag broedsucces tot gevolg. De afgelopen jaren is hier veel onderzoek naar verricht, met als uitkomst een aantal verdachte stoffen in het milieu. De oorzaak is echter nog niet met zekerheid vastgesteld. Zolang de gezondheid van de visdiveenkolonie niet blijvend goed is, wordt voorlopig afgezien van een beoogde uitbreiding van het broedgebied.

2.2 Bescherming Zuidgors (A2)

Dit deelproject is gestart in 1999; de finale besluitvorming heeft in het begin van 2001 plaatsgevonden. Nadat diverse beschermingsmaatregelen zijn bestudeerd en afgewogen, zowel bij het Zuidgors als op de aangrenzende Plaat van Baarland, heeft Rijkswaterstaat Zeeland onder invloed van belangrijke actoren in de regio besloten af te zien van het treffen van maatregelen. Er bleek voor de natuur geen overtuigende meerwaarde te realiseren. De planvorming is gerapporteerd in een zogenaamd afwegingsdocument, getiteld 'Gewikt en Gewogen' (zie bijlage 1).

2.3 Broedgebied Hansweert (A3)

Aanvankelijk werd beoogd om de natuurwaarden ter plaatse van het voormalige slibdepot door middel van grondverzet te verhogen. Door de ongunstige kosten-batenverhouding en het beperkte draagvlak voor maatregelen bij de bevolking is het accent verlegd op een haventje direct ten westen van het slibdepot. Door de aanwezige bedrijfsactiviteiten te saneren zou ter plaatse schor en slik kunnen worden gerealiseerd.

Nadat één van de aanwezige bedrijven was opgekocht door de gemeente resteerde een bedrijf waarmee vanuit de betrokken overheden overlegd is over de sanering van het terrein en een verhuizing naar een binnendijkse locatie. Uit een haalbaarheidsstudie bleek, dat dit onder voorwaarden haalbaar was. Begin 2004 bleek een bedrijfsverplaatsing op korte termijn echter niet op voldoende bestuurlijk draagvlak te kunnen rekenen. Daarop besloot de voortgangsc commissie van het natuurcompensatieprogramma dit natuurcompensatieproject te beëindigen.

2.4 Veerhaven/veerplein Kruijningen (A4/A6)

Met het oog op de bouw van de Westerscheldetunnel en het tengevolge hiervan vrijkomen van de veerhavens, zijn de veerhavens Kruijningen en Perkpolder onder voorbehoud in het natuurcompensatieprogramma opgenomen. Het voorbehoud betrof de uitkomst van nadere studies naar andere gebruiksmogelijkheden. In de loop van het programma zijn de veerpleinen als mogelijke nieuwe projecten toegevoegd.

Na een schriftelijke inventarisatie onder overheden in 2001 bleek van andere gebruiksmogelijkheden voor de veerhaven Kruiningen geen sprake. Eerder al meldde de gemeente Reimerswaal dat zij niet langer streefde naar een handelsfunctie voor de veerhaven, wat aanvankelijk het geval was.

In de planfase bleek dat het omvormen van het veerplein tot buitendijks natuurgebied te hoge kosten met zich meebracht. In februari 2004 besloot de Voortgangsc commissie van het Natuurcompensatieprogramma om het veerplein niet meer als natuurcompensatiegebied te ontwikkelen. De gemeente Reimerswaal heeft de gelegenheid gekregen ter plaatse een woningbouwproject te realiseren. De veerhaven, zoals oorspronkelijk opgenomen in de bestuursovereenkomst, zal wel als natuurgebied worden ontwikkeld. Inmiddels worden de voorbereidingen getroffen om een grote aanlegsteiger te slopen, waaraan een financiële bijdrage wordt verleend in de vorm van personeelskosten. Op termijn zullen andere sloop- en aanpassingswerken worden uitgevoerd, die niet ten laste gebracht zullen worden van het natuurcompensatieprogramma. De haven zal op natuurlijke wijze aanslibben, zodat er op termijn slik, schor en ondiep water zal ontstaan.

2.5 Veerhaven/ veerplein Perkpolder (A5/A7/B12)

Ook de veerhaven Perkpolder (A5) was onder voorbehoud opgenomen als natuurcompensatieproject, het veerplein (A7) is later als nieuw project is toegevoegd. De polder aan de oostzijde van de veerhaven (B12) is in december 2002 formeel door Gedeputeerde Staten begrensd als nieuw natuurcompensatiegebied. Voor het totale gebied zijn in 2003 de inrichtingsmogelijkheden verkend: de polder ontwikkelen als inlaag, als gecontroleerd getijdengebied (met behulp van een afsluitbare duiker in de zeedijk) en als buitendijks getijdengebied. Het veerplein kan, gelet op de hoge uitvoeringskosten, al dan niet als natuurgebied worden toegevoegd aan de veerhaven en de polder.

Naar aanleiding van het opheffen van de veerdienst heeft de gemeente Hulst (voorheen Hontenisse) gezocht naar mogelijkheden om het gebied een economisch-recreatieve impuls te geven. In de loop der tijd heeft zij haar plannen herzien, waarmee afstand is gedaan van het oorspronkelijke plan Kloosterzande aan Zee. Het proces van wederzijdse afstemming tussen gemeente, Rijkswaterstaat en Provincie heeft in 2004 geleid tot een intentieverklaring tussen genoemde partijen. Ten aanzien van natuurcompensatie is daarin overeen gekomen, een aaneengesloten buitendijks natuurgebied te ontwikkelen ter plaatse van de veerhaven, het veerplein en de zgn. Kleine Perkpolder. Het rijk staat daarbij welwillend tegenover het plan van de gemeente een deel van de veerhaven, onder voorwaarden, te ontwikkelen als jachthaven.

In de tweede helft van 2004 is het projectmanagement ingevuld. Besloten is tot een integrale projectgroep, waarin onder meer het natuurcompensatiebelang is vertegenwoordigd (zie bijlage 2b). De overeengekomen initiatieven volgens de intentieverklaring zijn nader uitgewerkt in een masterplan. Omdat het plan een aantal MER-plichtige activiteiten bevat, is, mede op basis van het masterplan, een startnotitie MER opgesteld. De formele inspraak is gestart in februari 2005. Het streven is het natuurcompensatieplan uiterlijk in 2008 te realiseren.

De uitvoering van het natuurcompensatieproject Perkpolder wordt voorbereid als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Perkpolder. Rijkswaterstaat, Provincie, gemeente Hulst en het waterschap werken hier samen aan.

2.6 Bescherming Schor van Waarde (A8)

De bescherming van het schor en slik van Waarde is in 2000 als kansrijk nieuw project genoemd. Aan de uitvoering is wel de voorwaarde gesteld dat het project een duidelijke winst voor de natuur moet opleveren en de cultuurhistorische waarden van het verdrongen dorp Valkenisse, waarvan de restanten in het slik liggen, behouden blijven.

Nadat in 2001 diverse studies zijn uitgevoerd naar de erosieve situatie ter plaatse en mogelijke beschermingsmaatregelen (rapportages: zie bijlage 1), is besloten een tweetal strekdammen op het slik aan te leggen. De aanleg van de kribben is begin 2003 gereed gekomen. De erosie is direct omgeslagen in sedimentatie, plaatselijk meerdere decimeters.

Terwijl de kribben een gunstige uitwerking hebben op het bodemleven en de vogels en bovendien het schor voor verdere afslag behoeden, werd daarnaast beoogd de natuurkwaliteiten van het schor te verhogen. Gedacht werd delen van het schor (experimenteel) af te pluggen. Door een historische vervuiling van de schorbodem en de hiermee gepaard gaande saneringskosten, is hiervan afgezien.

2.7 Verdrongen Zwarte Polder (A9)/Herdijkte Zwarte Polder (C8)

*Huidige plankier
in de Verdrongen
Zwartepolder*

De Herdijkte Zwarte Polder is opgenomen in de categorie C van het natuurcompensatieprogramma. Het inrichtingsplan dat in 2001 door de werkgroep natuurontwikkeling van de Provincie Zeeland is opgesteld, voorziet in deels droge, deels natte natuur. In het streven naar het verhogen van de estuariene kwaliteiten van binnendijkse projecten (paragraaf 5.3), zijn ook de kansen voor deze polder onderzocht.

Hoewel de sterkste relatie tot de Westerschelde wordt bereikt wanneer een slufferachtig landschap wordt gecreëerd, in aansluiting op het buitendijks gelegen natuurgebied de Verdrongen Zwarte Polder, werd een doorlaatmiddel realistischer geacht. Op verzoek van de Voortgangscommissie is in de tweede helft van 2003 deze optie nader onderzocht. Hieruit bleek dat met een doorlaatmiddel de Herdijkte Zwarte Polder onder gecontroleerd getij kan worden gebracht, wat de beoogde natuur zal opleveren. Hiervoor is echter een geul noodzakelijk in de Verdrongen Zwarte Polder. Dit is een drastische ingreep in het bestaande natuurgebied, terwijl de sterke aanzanding in het gebied regelmatig baggeren vereist. De resultaten hebben de Voortgangscommissie doen besluiten voorlopig af te zien van een doorlaatmiddel ter plaatse. De Herdijkte Zwarte Polder zal volgens het oorspronkelijke plan worden ingericht.

Daarop is geopperd in het bestaande natuurgebied de Verdrongen Zwarte Polder de natuurwaarden te verhogen. Aanvankelijk werd hierbij gedacht aan het afgraven van de hoogste delen van het gebied, vergelijkbaar met het Schor van Waarde (paragraaf 2.6). Gelet op de huidige natuur- en recreatiefunctie van het gebied heeft de Voortgangscommissie van het natuurcompensatieprogramma dit als onwenselijk beschouwd. Begin 2004 is besloten om een strandgeul te graven en de verzande kreken in het begroeide deel te verruimen ('dotteren'). Enerzijds zorgt dit tijdelijk voor extra overspoeling van de zoute vegetaties, anderzijds komt hierdoor zand vrij dat kan worden gebruikt bij de inrichting van de Herdijkte Zwarte Polder. In samenhang met genoemde ingrepen worden bovendien door de lokale natuurbeheerder, de Stichting Het Zeeuwse Landschap, enkele maatregelen uitgevoerd om de recreatie- en natuurfunctie beter op elkaar af te stemmen. De uitvoering van de maatregelen is voorzien voor 2005.

3 Voortgang binnendijkse projecten (categorie B)

Categorie B betreft binnendijkse natuurontwikkeling, direct grenzend aan de Westerschelde (nieuwe inlagen). Het streefbeeld van dit type is gericht op zoveel mogelijk aan de Westerschelde gebonden natuur. In de praktijk betekent dit, dat zo mogelijk zoute natte natuur wordt gerealiseerd, of anders zoete natte natuur. De letter-cijfercombinaties achter de deelprojecten verwijzen naar de kleurenkaart achter in dit rapport.

3.1 Grondverwerving

De totale oppervlakte van categorie B is ruim 500 ha. Ruim de helft is reeds verworven. In 2004 zijn veel aankopen gedaan bij de Margarethapolder, maar ook projecten als Scheldeoord en Bathse Kreek zijn bijna geheel verworven. De totale verworven oppervlakte in 2004 was 57 ha.

3.2 Uitvoering

Van de projecten Oosterzwapolder (B4), Scheldeoord (B6), Kruiningen/Sluisweg (B7), Inkel-west (B8), Waarde/ Vroondijk (B9), Plaskreek (B13) en Nummer Een (B14) wordt de stand van zaken niet apart vermeld, omdat ze alle nog in het stadium van grondverwerving verkeren.

Voor de projecten waarvan de uitvoering kan aanvangen, zijn projectdossiers opgesteld. In deze projectdossiers is kort aangegeven wat de aard is van het desbetreffende project en welke inrichtingsmaatregelen (inclusief kostenraming) worden voorzien. Met het vaststellen van deze projectdossiers worden tevens de afspraken omtrent financiering vanuit het natuurcompensatieprogramma en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering vastgelegd. De projectdossiers zijn vastgesteld door de Stuurgroep Natuurherstel, waarna ze in uitvoering zijn genomen.

• **Rammekenshoek (B1)**

Van het in totaal 38 ha grote project moet nog circa 28 ha verworven worden. Circa 10 ha is reeds in bezit van Staatsbosbeheer. De werkgroep natuurontwikkeling van Provincie Zeeland heeft voor het gehele gebied een streefbeeld opgesteld. Voor 7 ha ("de Weitjes") zijn de voorbereidingen op de inrichting (zoals bestemmingswijziging, ontgrondingsvergunning, ontheffing Flora- en Faunawet) opgestart. Hierbij is het nader onderzoeken van de consequenties van het opzetten van het waterpeil in de Rammekenskreek een belangrijk onderdeel. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een voorlopige bijdrage toegezegd van € 97.788. Na inrichting zal het gebied bestaan uit bloemrijk en zilt grasland. Er worden laagtes gecreëerd, waarin 's winters (brak) water staat en die in de loop van het jaar droogvallen. Deze gronden kunnen als broedgebied dienen voor kustvogels.

Het voormalig slibdepot en het aansluitend gelegen duingebied, de zogenaamde Rammekensduinen, zijn reeds in 2000 ingericht. De inrichting voorziet in een strandvlakte met loopduinen en duinvalleien. De totale oppervlakte van dit gebied bedraagt circa 10 ha. De bijdrage vanuit het natuurcompensatieprogramma bedroeg € 109.823.

• **Den Inkel (B2)**

De gronden (circa 7 ha) zijn in eigendom bij Staatsbosbeheer. De inrichting van het natuurgebied is op enkele afrondende werkzaamheden gereed. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een definitieve bijdrage toegezegd van € 87.070. Vanwege de zandige ondergrond en de aanwezigheid van brak grondwater is het gebied kansrijk voor de ontwikkeling van aan de Westerschelde gerelateerde zout-zoet vegetaties.

• **Margarethapolder (B3)**

In de zogenaamde 1e en 2e fase van de Margarethapolder (ten noorden van de Verkorting) is een afgeronde eenheid van circa 85 ha aangekocht. Deze gronden worden in 2005 begrensd als natuurgebied

en daarna ingericht. De polder moet zich gaan ontwikkelen tot een structureel gebied met een grote soortenrijkdom, waarvan de nog aanwezige (zoete) kreekresten de basis vormen. Aan de noordzijde van kreekresten kan bloemrijk nat schraalgrasland tot ontwikkeling komen.

• **Galghoek I (B5)**

De uitvoering van Galghoek I (14 ha) lift mee met de inrichting van groenproject 't Sloe. De inrichting was eind 2004 gereed en het gebied kan zich gaan ontwikkelen. Er is een kreek gegraven met een brede oeverzone, die geleidelijk overgaat in hoger gelegen graslanden. Het open karakter van het gebied is van belang voor kritische weidevogels en voor kustvogels. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage toegezegd van € 240.000.

• **Bath(se Kreek) (B10)**

Grenzend aan het bestaande natuurgebied van Staatsbosbeheer zijn 2 percelen van in totaal 17 hectare aangekocht. De Werkgroep Natuurontwikkeling van de provincie Zeeland heeft voor het gehele gebied (er moet nog circa 5 ha aangekocht worden) een natuurontwikkelingsplan opgesteld.

• **Bathse Schor (B11)**

Het Bathse Schor is in totaal 73 ha groot. In 2003 is hiervan 64 ha verworven. De overige 9 ha betreft een crossterrein. Gemeente Reimerswaal zorgt voor de verplaatsing van dit terrein, waarna de resterende gronden aangekocht worden. De inrichting bestaat uit het uitbreiden van het deels nog aanwezige kreekstelsel, maaiveldverlaging en afplaggen van de zode, waardoor enig reliëf wordt aangebracht. Inmiddels is gestart met de voorbereidingen op de inrichting.

• **(Kleine) Perkpolder (B12)**

In 2003 is deze ten oosten van de oude veerhaven gelegen polder (18 ha) aangekocht. De inrichting van deze polder is gecombineerd met de (her)inrichting van het veerhaven en het veerplein. De ontwikkelingen zijn vermeld in paragraaf 2.5 (Veerhaven/ veerplein Perkpolder)

• **Karrevelden Oud Breskenspolder (B15)**

Van het in totaal 40 ha grote project is in 2003 14 hectare aangekocht. De voorbereiding op de inrichting start in 2005. Als eerste zal een natuurontwikkelingsplan opgesteld worden door de Werkgroep Natuurontwikkeling van de provincie, dat afgestemd zal worden met het beoogde plan Waterdunen.

• **Baarzandse Kreek (B16)**

Aangrenzend aan het reeds ingerichte deel van de Baarzandse Kreek (categorie C) is bijna 5 ha aangekocht. De Stichting Het Zeeuwse Landschap heeft een inrichtingsvoorstel gemaakt. Naar verwachting kunnen de werkzaamheden eind 2005 starten.

4 Voortgang kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/kreekherstel (categorie C)

Met de uitvoering van de categorie C-projecten wordt een extra kwaliteitsimpuls beoogd voor de uitvoering van het Natuurbeleidsplan en kreekherstel. De gebieden worden versneld ingericht en het aan-deel natte natuur wordt fors uitgebreid.

4.1 Prioriteitstelling

In 1998 zijn alle potentiële projecten in categorie C beoordeeld aan de hand van een aantal criteria. Deze beoordeling heeft geleid tot een prioritering, die de basis was voor het jaarprogramma 1999. In het najaar van 1999, 2000, 2001, 2002 en 2003 is deze prioriteitstelling geactualiseerd, idem in 2004. De geactualiseerde prioriteitstelling is de basis geweest voor het jaarprogramma van 2005. In bijlage 3 is de prioriteitstelling voor 2005 weergegeven.

4.2 Grondverwerving

De verwerving van de categorie C-gronden wordt volledig gefinancierd door het ministerie van LNV (reguliere middelen). Het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde financiert een deel van de uren van aankopers en grondverwerwers van DLG, zodat deze intensiever aankopen in natuurcompensatieprojecten. In 2004 hebben de grondverwervingsactiviteiten voor categorie C-projecten zich met name geconcentreerd op projecten met hoge prioriteit. In deze projecten is in 2004 circa 36 ha verworven (exclusief ruilgrond). Hiermee was een bedrag gemoeid van bijna € 846.000.

4.3 Uitvoering

Voor de prioritaire projecten uit het jaarprogramma 2004 waarvan de uitvoering kon aanvangen, zijn projectdossiers opgesteld. In deze projectdossiers is kort aangegeven wat de aard is van het desbetreffende project en welke inrichtingsmaatregelen (inclusief kostenraming) worden voorzien. Met het vaststellen van deze projectdossiers worden tevens de afspraken omtrent medefinanciering vanuit het natuurcompensatieprogramma (inrichting en uren) en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering vastgelegd. De projectdossiers zijn vastgesteld door de Stuurgroep Natuurherstel, waarna ze in uitvoering zijn genomen.

De stand van zaken van de projecten waarvoor een bijdrage is aangevraagd is als volgt, waarbij in de beschrijving de letter-cijfercombinaties achter de deelprojecten verwijzen naar de kleurenkaart achter in dit rapport.

• *Schorretje Ossenisse (C5)*

De bestaande begrenzing van 16 ha is aan de oostzijde uitgebreid met 10 ha (categorie B). Alle gronden zijn reeds verworven. Het gebied moet zich na inrichting ontwikkelen tot een reliëfrijk, open graslandgebied overgaand van nat naar droog, met veel variatie in begroeiing. In de winter staat een groot deel onder water, in het voorjaar valt het gebied langzaam droog. De voorbereiding op de inrichting is in de loop van 2004 opgestart. De werkzaamheden starten na het broedseizoen van 2005. Door de Stuurgroep is een subsidie toegezegd van € 311.051.

• *Zwartegatschekreek (C6)*

Een gebied van 12 ha ten noorden van de Zwartegatsche Kreek is verworven en wordt in 2005 ingericht. Na inrichting zal het gebied, in samenhang met de kreek, zich ontwikkelen tot een afwisselend oeverlandschap van kreken met moerasvegetaties en natte en droge graslanden overgaand in struweel. De laagten vormen in de winter kreken met ondiep water, in de zomermaanden vallen de oevers langzaam droog en resteert plaatselijk open water in de vorm van drinkpoelen. De Stuurgroep heeft een bijdrage toegezegd van € 57.600.

• ***Herdijkte Zwarte Polder/ Verdrongen Zwarte Polder (C8)***

Tezamen met de inrichting van de Verschepolder en de Zwartegatschekreek worden werkzaamheden uitgevoerd in de Herdijkte en Verdrongen Zwarte Polder. De Verdrongen Zwarte Polder is reeds aan de orde gekomen in paragraaf 2.7, waarin tevens de discussie omtrent het al dan niet in verbinding stellen van de twee deelgebieden is verwoord. Het eindbeeld van de Herdijkte Zwarte Polder (18 ha) is een zoete, vochtige graslandpolder op de overgang tussen kuststrook en polder. Dit is van belang voor weidevogels, overwinterende ganzen en als hoogwatervluchtplaats voor steltlopers. In het gebied wordt een slenk (soort 'ingedijkte kreek') gegraven die in de verdere toekomst mogelijk kan gaan aansluiten bij het geulenstelsel van de Verdrongen Zwarte Polder. De Stuurgroep heeft voor de Herdijkte en Verdrongen Zwarte Polder respectievelijk een bijdrage van € 55.200 en € 580.000 toegezegd.

• ***Baarzandsekreek (C10)***

De kreek en de aanliggende oeverlanden (circa 32 ha) zijn in eigendom bij de Stichting Het Zeeuwse Landschap. De kreek is, in het gedeelte van Het Zeeuwse Landschap, afgekoppeld van het landbouwkundig afwateringssysteem en heeft een eigen peilbeheer gekregen. Hierdoor ontstaan in het voorjaar periodiek kale slikveldjes, die ideaal voedselgebied vormen voor bijzondere broedvogels als kluut en misschien wel kleine plevier. Enkele gedeelten opgehoogd oeverland zijn verlaagd, zodat moerassig grasland tot ontwikkeling kan komen. Een geheel verland gedeelte van de kreek is weer uitgegraven. Door medefinanciering van het natuurcompensatieprogramma kon dit eindbeeld bereikt worden. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage verleend van € 122.840.

Ten noorden van het project is eind 2002 ruim 8 ha extra begreemd, welke is opgenomen in de categorie B van het natuurcompensatieprogramma Westerschelde. De stand van zaken is in hoofdstuk 3 behandeld.

• ***Inlaag Hoofdplaat (C11)***

Met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma is grondwerk (maaiveldverlaging tot 80 cm) in de Inlaag Hoofdplaat (19 ha) uitgevoerd, zodat een goede uitgangssituatie ontstaat voor de ontwikkeling van natuurwaarden. Tevens is met deze bijdrage de waterhuishouding geoptimaliseerd ten behoeve van extra natte natuur. In totaal hebben deze maatregelen geleid tot circa 14 ha extra natte natuur. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage verleend van € 190.970. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

• ***Axelse kreek (C12)***

In het reservaatgebied Axelsekreek (14 ha) zijn de oeverlanden langs de zuidkant van de Axelsekreek hersteld. Door medefinanciering van het natuurcompensatieprogramma kon de top laag worden verwijderd en afgevoerd en konden een natuurvriendelijke oever en veedrinkputten worden aangelegd. Dit heeft geleid tot circa 13 ha extra natte natuur. De werkzaamheden zijn in de loop van 2000 afgerond. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage verleend van € 47.148. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

• ***Plaskreek (C15)***

In het natuurontwikkelingsgebied Plaskreek (8 ha) is met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma grondwerk uitgevoerd voor een goede uitgangssituatie voor natte schraallandvegetaties overgaand in bloemrijk grasland en rietkragen langs de kreek. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor het uitvoeren van dit grondwerk een bijdrage van € 31.476 verleend. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

Ten westen van het project is eind 2002 ruim 21 ha extra begrensd, welke is opgenomen in de categorie B van het natuurcompensatieprogramma Westerschelde. De stand van zaken is in hoofdstuk 3 behandeld.

• **Willem Leopoldpolder (C16)**

Het gebied (46 ha) is ingericht als een reliëfrijk en deels schraal grasland met plaatselijk drinkputten en opgaand struweel. Er bestaan gradiënten van nat naar droog, van schraal naar voedselrijk(er), van zonnig naar schaduwrijk. De vochtgradiënt heeft de vorm die refereert aan het historisch krekpatroon ten tijde van de inpoldering. De inrichting is mede bereikt door een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma. Er is circa 16 ha extra natte natuur gerealiseerd. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een bijdrage verleend van € 259.046. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

• **Vogel-zuid (C21)**

Het gebiedje is circa 16 ha groot. Het streefbeeld is een reliëfrijk, nat, matig voedselrijk grasland overgaand in bloemrijk grasland met plaatselijk zoet of licht brak water en opgaand struweel. De voorbereidingen van de inrichting zijn in 2004 opgestart. De inrichting start na het broedseizoen van 2005. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een subsidie toegezegd van € 182.155.

• **Braakman-noord (C22)**

Het gebied Braakman-noord is 185 ha groot. Het natuurontwikkelingsplan gaat uit van een integrale inrichting van bos en natuur. De oppervlakte natte natuur is 75 ha. Na inrichting kan het gebied zich ontwikkelen tot een grootschalige eenheid van dichte boskernen met een brede zoombegroeiing, overgaand naar droge en vochtige graslanden, rietmoerassen en open water. De natte natuur is met name geconcentreerd langs de Westgeul. De Westgeul bestaat uit ondiep, brak water van goede kwaliteit met een natuurlijk peilbeheer. De gronden er omheen komen onder wisselende invloed van zoet en brak water, waardoor zout-tolerante en zoet-vochtige vegetaties naast elkaar voorkomen. De inrichting van het gebied zal in 2005 starten. De Stuurgroep heeft voor de inrichting een bijdrage toegezegd van € 504.417.

• **Linie Midden/ Pyramide (C27/C35)**

Van het begrensde natuurontwikkelings- en reservaatgebied Linie midden/Pyramide is 66 ha van de 100 ha verworven en ingericht. Doel van het project was de Passageule omringd door plas-drasgebieden, schrale graslanden en natte schraallanden. Om dit te bereiken zijn de oevers van de Passageule verflauwd en zijn plaatselijke maaiveldverlagingen aangebracht. Mede door een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma is dit gebied ingericht, wat heeft geleid tot circa 21 ha extra natte natuur. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een bijdrage van € 271.066 verleend. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

• **Sophiapolder (C30)**

In het reservaatgebied Sophiapolder-west (25 ha) wordt een plas-drasgebied aangelegd met schraalgraslanden. Met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma zijn de ontgrondingen gerealiseerd en is het Uitwateringskanaal omgelegd, zodat er geen voedselrijk water het gebied meer instroomt. De maatregelen hebben geleid tot circa 18 ha extra natte natuur. De Stuurgroep heeft voor deze werken een bijdrage van € 486.911 toegezegd. De natuurinrichting is gereed, de eindafrekening wordt opgesteld als het zanddepot volledig is afgevoerd (verwachting eind 2005). Direct naast het ingerichte deel is 23 ha (Sophiapolder-midden) verworven. De inrichting hiervan zal in 2005 opgepakt worden.

Na inrichting hebben steltlopers en ganzen Sophiapolder-west snel gevonden.

• ***Vlaamsche kreek (C34)***

Het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen heeft met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma de voedselrijke sliblaag uit de Vlaamsche Kreek (6 ha) weggebaggerd en de natuurwaarden van de omliggende gronden verhoogd. De Stuurgroep Natuurherstel heeft een bijdrage verleend van € 81.567. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

• ***Otheense kreek (C36, deelgebied Eiland van de Meijer)***

Het natuurontwikkelingsgebied Eiland van de Meijer (24 ha) is ingericht met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma. Met deze bijdrage is een slenk verdiept en oevers worden verflauwd. Dit betekende een versterking van de component natte natuur in dit gebied met circa 3 ha. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor dit project een bijdrage verleend van € 29.227. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

• ***Otheense Kreek (C36, deelgebied Gat van Pinte)***

Het gebied bestaat uit twee hoge opwassen tussen de Otheense Kreek en haar deels verlande kreekuitlopers. Het streefbeeld is een afwisselend open landschap, waarin de schaal wordt bepaald door het aanwezige reliëf en losse elementen als meidoornhagen, knotwilgenrijtjes en drinkputten. Aan de zuidzijde van het gebied wordt het maaiveld verlaagd; hier wordt de ontwikkeling van rietveld nagestreefd. Het aanwezige reliëf zal worden versterkt en er wordt een tiental poelen gegraven. De Stuurgroep Natuurherstel heeft voor de eerste fase (18 ha), welke reeds is ingericht, een bijdrage verleend van € 108.846 en voor de tweede fase (15 ha) een bijdrage toegezegd van € 115.000. De uitvoering van de tweede fase is gereed, als laatste werk is een brug over de kreek aangebracht, die 2 wandelpaden met elkaar verbindt. Begin 2005 wordt de eindafrekening van de tweede fase verwacht. Inmiddels is gestart met de voorbereiding van de inrichting van een derde fase (circa 9 ha).

• **Oeverlanden Groot Eiland (C37)**

In het reservaatgebied Oeverlanden Groot Eiland (42 ha) wordt een bloemrijk en nat schraal grasland met plaatselijk opgaand struweel, rietvegetatie en drinkpoelen nagestreefd. Met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma kan dit streefbeeld ontwikkeld worden, wat leidt tot circa 8 ha extra natte natuur. De Stuurgroep Natuurherstel heeft hiervoor een bijdrage van € 262.389 toegezegd. De grondwerkzaamheden zijn eind 2001 afgerond. Het aanbrengen van de beplanting zal plaatsvinden middels een in het najaar van 2005 uit te voeren groenbestek.

• **Boschkreek Axel (C38)**

In het reservaat- en natuurontwikkelingsgebied nabij de Boschkreek (13 ha) wordt een bloemrijk grasland met plaatselijk opgaand struweel, rietvegetatie en drinkpoelen ontwikkeld. Met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma kan onder andere het verwijderen van de bouwvoor en de aanleg van drinkpoelen gerealiseerd worden, waardoor extra natte natuur ontstaat. De Stuurgroep Natuurherstel heeft hiervoor een bijdrage van € 96.068 toegezegd. De grondwerkzaamheden zijn eind 2001 afgerond. Het aanbrengen van de beplanting zal plaatsvinden middels een in het najaar van 2005 uit te voeren groenbestek.

• **Driesarendskreek (C39)**

In het natuurontwikkelingsgebied Driesarendskreek (2 ha) wordt een bloemrijk grasland met plaatselijk opgaand struweel, rietveldvegetatie en een drinkpoel gerealiseerd. Met een bijdrage van het natuurcompensatieprogramma kan het verwijderen van de bouwvoor en de aanleg van drinkpoelen gerealiseerd worden, waardoor extra natte natuur ontstaat. De Stuurgroep Natuurherstel heeft hiervoor een bijdrage van maximaal € 53.763 toegezegd. De grondwerkzaamheden zijn eind 2001 afgerond. Het aanbrengen van de beplanting zal plaatsvinden middels een in het najaar van 2005 uit te voeren groenbestek.

• **Zwartenhoeksekreek (C40)**

Ten noorden en zuiden van de Zwanthoeksekreek is circa 12 ha verworven. De inrichting is in 2004 gestart en in september konden de werkzaamheden al worden opgeleverd. Na inrichting zal het gebied zich ontwikkelen tot reliëfrijk grasland met drinkpoelen en struweel, aansluitend op de rietvegetatie en het open water in de kreek. De Stuurgroep heeft voor de inrichting een bijdrage verleend van € 103.314. Het project is afgerond, de eindafrekening heeft plaatsgevonden.

• **Groenproject 't Sloe (C42)**

Voor de natte gedeelten uit groenproject 't Sloe heeft de Stuurgroep Natuurherstel een bijdrage toegezegd van € 208.966. Het betreft de deelprojecten Tevixhoek (5 ha), Weelhoek (15 ha) en Galghoek (gedeeltelijk: 11 ha). Gezien de ligging van het plangebied is gezocht naar aansluiting bij de bestaande krekensystemen op Zuid-Beveland. Voor het plangebied heeft dit geresulteerd in een streefbeeld, waarin zowel natte natuur in de vorm van nattere graslanden, moerassen en open water als drogere graslanden, ruigtes en bos en struweel een plaats hebben gekregen. De uitvoering is op enkele kleine restwerkzaamheden gereed. De eindafrekening wordt in de eerste helft van 2005 verwacht.

• **Verschepolder (C43)**

De Verschepolder (13 ha) gaat samen met onder meer Het Zwin, de Willem Leopoldpolder en de Walen van Retranchement een aaneengesloten natuurgebied vormen. Het streefbeeld voor de Verschepolder is een nat tot matig vochtig grasland met poelen en ruige hoeken. In het oostelijk deel dat naar het westen overgaat in droog bloemrijk grasland. Met name de natte schraalgraslanden zullen als rust- en fourageergebied voor steltlopers en ganzen gaan fungeren. De inrichting wordt gezamenlijk met de inrichting van de Zwartegatschekreek en Herdijkte/Verdronken Zwarte Polder opgepakt en zal eind 2005 gereed zijn. De Stuurgroep heeft een bijdrage van € 45.450 toegezegd.

5 Ontwikkelingen

5.1 Evaluatie 1998-2001

Conform de bepalingen in de Bestuursovereenkomst (1998) is drie jaar na ondertekening hiervan een (tussentijdse) evaluatie van het programma uitgevoerd (zie bijlage 1). Naar aanleiding van deze evaluatie besloot de Voortgangscommissie, waar mogelijk, de inlagen via technische middelen in directe verbinding te brengen met de Westerschelde, zodat het estuariene karakter toeneemt. Daarnaast worden bij voorkeur projecten gecombineerd, zodat er ecologisch sterkere eenheden ontstaan. Gezien het belang van de binnendijkse projecten en de kansen op realisatie is een deel van het budget van categorie C naar B verplaatst, daarbij rekening houdend met (op termijn) aanvullende financiering van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

5.2 Nieuwe projecten en kwaliteitsverbetering

In de eerste jaren van het natuurcompensatieprogramma zijn er, mede onder invloed van suggesties uit de regio, nieuwe projecten aan het programma toegevoegd. Het belangrijkste resultaat betreft de formele begrenzing van 300 ha extra natuur (zie hoofdstuk 3). In 2004 zijn er geen nieuwe projecten aan het programma toegevoegd.

5.3 Ingebrekestelling

De Europese Commissie is van mening, dat de Nederlandse regering met het overeengekomen Natuurcompensatieprogramma Westerschelde haar verplichtingen volgens de Habitat- en Vogelrichtlijn niet is nagekomen. In dat verband is de Nederlandse regering in 1998 in gebreke gesteld. Hierover voert de Nederlandse regering een correspondentie met de Europese Commissie.

Per 11 januari 2005 heeft de Europese Commissie verzocht om aanvullende informatie. Deze aanvullende informatie heeft betrekking op het monitoringsprogramma rond de verdieping van de Westerschelde, de verwachte lange termijnontwikkeling in relatie tot de Vogel- en Habitatrichtlijn en de voortgang van de verschillende natuurcompensatieprojecten.

Momenteel wordt er een discussie gevoerd over natuurmaatregelen in het kader van de derde verdieping (Ontwikkelingsschets Westerschelde 2010). Dit laat onverlet dat het natuurcompensatieprogramma van de tweede verdieping, conform de bestuursovereenkomst uit 1998, onverkort wordt uitgevoerd in de periode 1998-2008.

6 Financiën Natuurcompensatieprogramma Westerschelde

6.1 Beschikbare budgetten

Voor de drie categorieën projecten zijn in de Bestuursovereenkomst van februari 1998 de volgende budgetten afgesproken:

- buitendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. A) € 7,7 miljoen (*f* 17 miljoen);
- binnendijkse natuurcompensatieprojecten (cat. B) € 8,6 miljoen (*f* 19 miljoen);
- kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/kreekherstel (cat. C) € 13,6 miljoen (*f* 30 miljoen).

In het kader van de tussentijdse evaluatie (1998-2001) heeft een herziening van financiële middelen plaatsgevonden. Daarbij is € 6,8 miljoen uit categorie C verplaatst naar categorie B. De uitgaven en verplichtingen per categorie zijn weergegeven in de paragrafen 6.4 en 6.5.

In 1996 en 1997 zijn in het kader van het project natuurherstel Westerschelde ook al uitgaven gedaan door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Deze vallen buiten het totaalbedrag van € 30 miljoen.

6.2 Aanvullende financiering

Reeds bij het opstellen van de bestuursovereenkomst heeft de toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat, mevrouw Jorritsma, bij de behandeling van het natuurcompensatieprogramma Westerschelde in de Tweede Kamer, meer financiële mogelijkheden toegezegd. Dit werd onderstreept bij de ondertekening, waarbij is gezegd dat nieuwe, gedragen projecten die voldoen aan de voorwaarden van de bestuursovereenkomst, 'welwillend' in overweging worden genomen. De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat heeft deze toezegging in de Tweede Kamer herhaald en bij haar bezoek aan de Westerschelde in het voorjaar van 2001 nogmaals bevestigd. Naar aanleiding van de evaluatie 1998-2001 heeft zij in november 2001 schriftelijk verzocht binnen één jaar nader te berichten over de realiseerbaarheid van de nieuwe projecten om daarna te kunnen besluiten in welke mate en in welk jaarritme extra middelen beschikbaar moeten worden gesteld. Daarbij dient te worden uitgegaan van een maximale extra bijdrage van totaal € 6,8 miljoen. De staatssecretaris heeft haar standpunt nogmaals toegelicht in de Tweede Kamer (13-9-2002), naar aanleiding van vragen van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat.

Het verzoek is door Gedeputeerde Staten schriftelijk beantwoord op 20 januari 2003. In de brief is aangegeven dat er 300 ha extra natte natuur in nieuwe inlagen kan worden ontwikkeld. De betreffende gebieden zijn in december 2002 officieel begrensd, zoals beschreven in hoofdstuk 3. Voor de realisatie is een extra bijdrage vereist van € 6,6 miljoen. In haar reactie van 3 februari 2004 geeft de staatssecretaris aan dat € 6,6 miljoen gereserveerd wordt op de begroting van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat voor de jaren 2007 en 2008. Dit geld is bedoeld voor de inlagen maar kan, indien gewenst, ook deels worden gebruikt voor een aangepast en uitgebreid natuurcompensatieproject Perkpolder.

6.3 Groenfonds overeenkomsten

Speciaal voor de financiering van de binnendijkse projecten (categorieën B en C) is op 10 november 1999 een zogenaamde Groenfondsconstructie overeen gekomen. Hiervoor is een drietal overeenkomsten gesloten:

1. Een overeenkomst tussen Rijkswaterstaat Zeeland en Provincie Zeeland. Hierin is vastgelegd dat Rijkswaterstaat de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de binnendijkse projecten overdraagt aan de Provincie Zeeland.
2. Een overeenkomst tussen Rijkswaterstaat, Provincie Zeeland en Nationaal Groenfonds. Hierin is vastgelegd dat Rijkswaterstaat Zeeland € 22,2 miljoen (*f* 49 miljoen) voor de binnendijkse projecten van de Rijksbegroting overboekt naar een rekening courant bij het Groenfonds, waarover de Provincie Zeeland beschikkingsbevoegdheid krijgt.

3. Een overeenkomst tussen Provincie Zeeland en Dienst Landelijk Gebied. Hierin is vastgelegd onder welke voorwaarden DLG de uitvoeringstaken voor de binnendijkse projecten op zich neemt.

Volgens de overeenkomsten zal eenmaal per kwartaal de Dienst Landelijk Gebied inhoudelijke en financiële informatie inzake de uitvoering verstrekken aan de Provincie Zeeland. Gedeputeerde Staten van Zeeland zullen jaarlijks rapporteren aan de Voortgangscommissie. De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat houdt de eindverantwoordelijkheid voor het totale natuurcompensatieprogramma.

6.4 Uitgaven buitendijkse projecten

In 2002 zijn voor het eerst uitgaven voor daadwerkelijke realisatie van projecten gedaan. De kosten betroffen met name de aanleg van de kribben bij het Schor van Waarde, waarvan in 2004 de laatste betalingen hebben plaatsgevonden. In beperkte mate zijn ook uitgaven gedaan voor de veerhaven Kruiningen (2002) en Hansweert (2003).

De vermelde capaciteitskosten voor Rijkswaterstaat Zeeland betreffen zowel de planvorming als de (voorbereiding op de) realisatie. In 2004 zijn deze aanmerkelijk afgenomen doordat de aandacht zich concentreerde op één project, namelijk Perkpolder.

De overige uitgaven hebben betrekking op uitbestedingen en inhuur van specialisten ten behoeve van planvorming en realisatie. In 2004 zijn hiervoor geen uitgaven gedaan.

Overzicht uitgaven buitendijkse projecten (in euro's)

Apparaatskosten	1998/'99	2000	2001	2002	2003	2004	Totaal
Productuitgaven	0	0	0	225.381	1.347.739	120.502	1.693.622
Capaciteit Rijkswaterstaat Zeeland	139.578	215.546	190.134	339.095	412.757	190.265	1.487.375
Overige uitgaven, waaronder advisering specialistische diensten Rijkswaterstaat	31.765	60.807	97.563	50.756	19.630	0	260.521
Totaal	171.343	276.352	287.697	615.232	1.780.126	310.767	3.441.518

6.5 Uitgaven binnendijkse projecten

Uitgaven voor de binnendijkse projecten in 2004 betroffen:

- De kosten van de grondaankoop categorie B;
- De kosten van inrichting categorie C (Gat van Pinte, Zwartenhoeksekreek, Willem Leopoldpolder, Linie Midden/Pyramide);
- De apparaatskosten van DLG;
- De apparaatskosten van Provincie Zeeland (natuurontwikkelingsplannen).

Onderstaand een overzicht van de werkelijke uitgaven in 2004. Voor de volledigheid zijn tevens de uitgaven in de voorgaande jaren opgenomen, zodat het totaal van de uitgaven tot en met 31/12/2004 zichtbaar is (€ 11,9 miljoen).

Overzicht uitgaven binnendijkse projecten

	1999/2000/ 2001	2002	2003	2004	Totaal uitgaven t/m 31/12/2004
Grondverwerving Categorie B	2.119.759	440.629	172.890	4.372.718	7.105.996
Ruilgrond Categorie B	2.163.117	-	-	-	2.163.117
Inkomsten POP				-3.925.951	-3.925.951
Inrichting Categorie B	109.824	-	-	-	109.824
Ruilgrond Categorie C	1.840.433	687.676	5.824	-	2.533.933
Flankerend beleid Categorie C	-	23.792	-	-	23.792
Inrichting Categorie C	196.494	542.368	925.244	247.612	1.911.718
Apparaatskosten DLG	740.071	260.771	336.479	345.294	1.682.615
Apparaatskosten Provincie Zeeland	136.421	66.044	48.746	33.595	284.806
QuickscanGrondbalans	5.672	-	-	-	5.672
Kadasterkosten	1.468	-	-	-	1.468
Totaal	7.313.259	2.021.280	1.489.183	1.073.268	11.896.990

Naast de hiervoor genoemde uitgaven is er sprake van verplichtingen. Voor een heel klein deel zijn deze nog afkomstig uit 1999, 2000 en 2001; het merendeel uit 2002 en 2003 en nieuwe verplichtingen die in 2004 zijn aangegaan. Deze betreffen een bijdrage voor het categorie A-project Verdrongen Zwarte Polder, de categorie B-projecten Margarethapolder en Bathse Schor en de categorie C-projecten Verschepolder, Zwartegatschekreek, Herdijkte Zwarte Polder en Braakman-noord. Daarnaast zal nog een afrekening plaats moeten vinden over de apparaatskosten van de tweede helft van 2004 van de Provincie en het vierde kwartaal van DLG.

Onderstaand een overzicht van de verplichtingen die in 2004 zijn aangegaan. Voor de volledigheid zijn tevens de restant verplichtingen uit 1999 tot en met 2003 opgenomen, zodat het totaal van de verplichtingenstand per 31/12/2004 zichtbaar is.

Overzicht verplichtingenstand per 31/12/04

	Restant verplichtingen uit 1999, 2000 en 2001	Restant verplichtingen uit 2002	Restant verplichtingen uit 2003	Nieuwe verplichtingen aangegaan in 2004	Totaal openstaande verplichtingen per 31.12.2004
Inrichting Categorie A	-	-	-	580.000	580.000
Inrichting Categorie B	-	-	424.858	563.000	987.858
Inrichting Categorie C	323.179	87.675	493.206	1.044.250	1.948.310
Apparaatskosten DLG	-	-	-	± 190.000	± 190.000
Apparaatskosten Provincie Zeeland	-	-	-	± 35.000	± 35.000
Totaal	323.179	87.675	918.064	± 2.412.250	± 3.741.168

Op 31 december 2004 bedroeg het totaal van uitgaven en openstaande verplichtingen voor de binnendijkse projecten € 11.896.990 + € 3.741.168 = € 15.638.158. In onderstaande tabel is het totaal van uitgaven en openstaande verplichtingen weergegeven.

	Uitgaven t/m 2004	Verplichtingen	Totaal
Categorie A	0	580.000	580.000
Categorie B	5.452.986	987.858	6.440.844
Categorie C	4.469.443	1.948.310	6.417.753
Apparaatskosten	1.974.561	± 225.000	2.199.561
Totaal	11.896.990	± 3.741.168	15.638.158

6.6 Versnelling grondverwerving categorie C-projecten

In 2004 was € 834.000 beschikbaar aan reguliere middelen voor de verwerving van reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden in Zeeland. Circa één derde hiervan, ofwel zo'n € 278.000, kan worden toegerekend aan prioritaire projecten van categorie C van het natuurcompensatieprogramma.

In 2004 is in deze prioritaire projecten (klasse 1 en 2) uit categorie C slechts 36 ha verworven, voor een bedrag van € 846.000. Vergeleken met vorig jaar is de grondverwerving weer wat aangetrokken. Het Natuurcompensatieprogramma kan hierop echter weinig invloed uitoefenen, omdat de gronden verworven worden met regulier budget van het Ministerie van LNV.

7 Organisatie en besluitvorming

7.1 Organisatie uitvoering buitendijkse projecten

De hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Zeeland heeft als eindverantwoordelijke voor de realisatie van de buitendijkse projecten een deelprogrammaleider aangesteld. Deze legt verantwoording af aan het lijnmanagement, is verantwoordelijk voor de voortgang in de deelprojectgroepen en voor de interne communicatie en zorgt voor een goede afstemming tot de uitvoering van de projecten uit de categorieën B en C. De ontwikkelingen worden binnen Rijkswaterstaat afgestemd in het team Natuurcompensatie Westerschelde.

De projectleiders van de afzonderlijke projecten stellen projectgroepen in om het traject van planvorming tot realisatie uit te voeren. Deze projectgroepen bestaan uit vertegenwoordigers van Rijkswaterstaatsonderdelen en belanghebbende partijen, zoals Provincie, waterschap, gemeente, en de (beoogde) terreinbeheerder. Gezien het integrale karakter van het project Perkpolder is voor een afwijkende organisatievorm gekozen. Natuurcompensatie is daarin vertegenwoordigd naast de andere initiatieven die ter plaatse overeen zijn gekomen. De samenstelling van de projectgroepen is te lezen in bijlage 2b.

7.2 Organisatie uitvoering binnendijkse projecten en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/kreekherstel

In juni 1998 hebben Gedeputeerde Staten de Werkgroep Natuurherstel Westerschelde en de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde ingesteld. De samenstelling van de werkgroep is in 2004 niet gewijzigd. De samenstelling van de stuurgroep is in 2004 gewijzigd doordat B. Holtslag vervangen is door E.J. v.d. Meer. In bijlage 2c is de samenstelling van Werkgroep en Stuurgroep opgenomen.

Besluiten over de uitvoering van de binnendijkse natuurcompensatieprojecten worden genomen door de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde. Deze besluiten worden voorbereid door de Werkgroep Natuurherstel. Gedeputeerde Staten van Zeeland zijn eindverantwoordelijke voor het vaststellen van beslisdocumenten aangaande het natuurcompensatieprogramma.

De Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde hebben in 2004 elk driemaal vergaderd.

7.3 Besluitvorming buitendijkse projecten

In de projectgroepen wordt op ambtelijk niveau de besluitvorming inhoudelijk voorbereid. Op of parallel aan het inhoudelijke traject volgt een bestuurlijk besluitvormingsproces, waarvoor de Voortgangscommissie namens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat verantwoordelijk is.

7.4 Besluitvorming binnendijkse projecten en kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/ kreekherstel

In 2004 zijn door de Werkgroep Natuurherstel aan de Stuurgroep Natuurherstel ter goedkeuring voorgelegd:

- Projectdossier, inclusief subsidieverzoek voor het project Bathse Schor;
- Projectdossier, inclusief subsidieverzoek voor het project Verschepolder;
- Projectdossier, inclusief subsidieverzoek voor het project Zwartegatschekreek;
- Projectdossier, inclusief subsidieverzoek voor het project Herdijkte Zwarte Polder;
- Projectdossier, inclusief subsidieverzoek voor het project Braakman-noord;
- Voortgangsrapportage 2003. Deze rapportage is op 8 juni 2004 vastgesteld door GS.
- Jaarprogramma binnendijkse natuurcompensatie 2005. Dit jaarprogramma is op 8 februari 2005 vastgesteld door GS.

Daarnaast zijn de Werkgroep en de Stuurgroep regelmatig geïnformeerd over de voortgang van de overige projecten.

Bijlagen

Bijlage1 Verschenen documenten

Algemeen

Anonymus, 1998

Bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. 27 februari 1998.

Anonymus, 1999

Uitvoeringsovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. 3-delig: overeenkomst tussen 1. Rijkswaterstaat Directie Zeeland/ Provincie Zeeland/ Stichting Nationaal Groenfonds, 2. Rijkswaterstaat Directie Zeeland/ Provincie Zeeland en 3. Provincie Zeeland/ Dienst Landelijk Gebied. Vastgesteld op 10 november 1999 te Middelburg.

Voortgangscommissie Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, 1999

Voortgangsrapportage 1998. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland.

Voortgangscommissie Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, 2000

Voortgangsrapportage 1999. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 18 april 2000.

Voortgangscommissie Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, 2001

Voortgangsrapportage 2000. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 29 mei 2001

Voortgangscommissie Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, 2001

Evaluatie 1998-2001. Onder redactie van de Provincie Zeeland, Dienst Landelijk Gebied, Rijkswaterstaat Directie Zeeland en het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Voortgangscommissie Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, 2002

Voortgangsrapportage 2001. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 11 juni 2002

Voortgangscommissie Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, 2003

Voortgangsrapportage 2002. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 3 juni 2003

Voortgangscommissie Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, 2004

Voortgangsrapportage 2003. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 8 juni 2004

Commissie Westerschelde, 1997

Advies Commissie Westerschelde, onder leiding van mr. J. Hendriks, over natuurcompensatiemaatregelen in het kader van de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde. Uitgebracht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat, mw. A. Jorritsma-Lebbink. 29 augustus 1997.

Buitendijkse projecten (categorie A)

Anonymus, 1998

Projectplan Broedgebied Hansweert. Project in het kader van het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. Nota AXW 98.1009

Anonymus, 1999

Projectprogramma, beslisdocument Broedgebied Hansweert. Project in het kader van het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde. Nota AXW 99.001

Berchum, A.M. van, 2001

Gewikt en Gewogen. Afwegingsdocument voor de bescherming van Zuidgors en Baarland. Opgesteld in het kader van het Natuurcompensatieprogramma Westerschelde, buitendijkse projecten. Rijkswaterstaat directie Zeeland, afdeling Integraal Waterbeheer. Nota AXW-2001-01

Berchum, A.M. van, 2001

Verkenning nieuwe projecten NCP Westerschelde. Verslag van een bespreking op 25 september 2001 tussen J. Beijersbergen (Provincie Zeeland) en A. van Berchum (Rijkswaterstaat Directie Zeeland)

Berchum, A.M. van, 2001

Afwegingsdocument Extra natuurcompensatieprojecten buitendijks. De kansrijkheid onderzocht van suggesties die door de regio zijn aangedragen. Rapport AXW-2001.06, NCP/E-01.001

Berchum, A.M. van, 2002

Projectplan Natuurcompensatie in de veerhaven Kruiningen. Concept 13-2-2002. Rijkswaterstaat Directie Zeeland

Consemulder J., 2001

Studie naar mogelijke maatregelen voor het behoud van het slik en schor van Waarde. Rijksinstituut voor Kust en Zee/RIKZ. Werkdocument RIKZ/AB/2001/825x

Erkman, A.A., 2001

Bescherming van Schor en Slik bij Waarde. Projectplan. DZL WD-01.xxx

Gemeente Hulst, Provincie Zeeland en Rijkswaterstaat Zeeland

Intentieverklaring Perkpolder. 10 juni 2004

Grontmij Nederland bv, 2005

Startnotitie MER Gebiedsontwikkeling Perkpolder. In opdracht van Gemeente Hulst en Rijkswaterstaat Zeeland. 20 januari 2005.

Harpe, L., 2002

Verkenningennotitie naar de mogelijkheden voor natuurcompensatie in de oude haven van Hansweert

Harpe, L., 2002

Verkenningennotitie naar de mogelijkheden van bedrijfsverplaatsing in de oude haven van Hansweert

Houmes, W., 1999

Projectplan Bescherming Zuidgors. Project in het kader van het Natuurcompensatieprogramma. Rijkswaterstaat directie Zeeland, afd. Integraal Waterbeheer. Nota AXW 99.003

Ingenieursbureau Svasek bv, 2000

Modelsimulaties NCP Westerschelde. Eindrapport nr. 00244/1160.

Liek, G.J. & B. Kornman, 2001

De morfologische ontwikkeling van het slik en schor van Waarde in de periode 1957-2000. Rijksinstituut voor Kust en Zee/RIKZ. Werkdocument RIKZ/AB/2001/802x

Projectgroep Gebiedsontwikkeling Perkpolder

Projectplan Gebiedsontwikkeling Perkpolder. Gemeente Hulst, Provincie Zeeland en Rijkswaterstaat Zeeland. 17 december 2004.

Royal Haskoning/ Svašek, 2001,

Modelsimulaties NCP Westerschelde, Slikken van Waarde. Rapport 1213/R1553/MJ/Rott2b.

Stikvoort, E.C., 2000

Bodemdieren van het Slik van Everingen en Plaat van Baarland. Rijksinstituut voor Kust en Zee/RIKZ. Werkdocument RIKZ/AB/2000/833x

Stikvoort, E.C., 2001

Bodemdieren van de Slikken van Waarde. Rijksinstituut voor Kust en Zee/RIKZ. Werkdocument RIKZ/AB/2001/833x

Storm, C. & A. Erkman, 2001

Afwegingsdocument inrichting speciebergingsdepot. Nota AXW 01.0AA

Svašek, 2000

Stromingsberekeningen NCP Westerschelde. Rapport 00244/1160

Binnendijkse projecten (categorieën B en C)

Dekker, W., 1998

Jaarprogramma 1999. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 22 december 1998

Dekker, W., 1999

Jaarprogramma 2000. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 14 december 1999

Dekker, W., 2000

Jaarprogramma 2001. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 12 december 2000

Adriaensen, M.A.M., 2001

Jaarprogramma 2002. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 11 december 2001.

Adriaensen, M.A.M., 2002

Jaarprogramma 2003. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 27 januari 2003.

Adriaensen, M.A.M., 2003

Jaarprogramma 2004. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 10 februari 2004.

Adriaensen, M.A.M., 2004

Jaarprogramma 2005. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 8 februari 2005.

Werkgroep Natuurontwikkeling, 1998

Natuurontwikkeling Axelse Kreek

Werkgroep Natuurontwikkeling, 1998

Natuurontwikkeling Eiland van de Meijer

Werkgroep Natuurontwikkeling, 1999

Natuurontwikkeling Inlaag Hoofdplaat

Werkgroep Natuurontwikkeling, 1999

Verkenning van de mogelijkheden voor natuurontwikkeling op het Bathse Schor

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2000

Natuurontwikkeling binnen landinrichtingsgebied Axel

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2000
Natuurontwikkeling Driesarendskreek

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2000
Natuurontwikkeling binnen landinrichtingsgebied Ponte

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2000
Natuurontwikkeling Galghoek

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2000
Natuurontwikkeling Gat van Pinte

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2000
Natuurontwikkeling Willem Leopoldpolder

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2000
Natuurontwikkeling Den Inkel

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2001
Natuurontwikkeling Margarethapolder

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2001
Natuurontwikkeling Verschepolder

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2001
Natuurontwikkeling Herdijkte Zwarte Polder

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2001
Natuurontwikkeling Zwartenhoeksekreek

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2002
Natuurontwikkeling Rammekenshoek

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2002
Natuurontwikkeling Schor van Ossendrecht

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2002
Natuurontwikkeling Schor van Ossensisse

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2002
Bos- en natuurontwikkeling Braakmanpolder-noord

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2003
Natuurontwikkeling De Vogel-zuid

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2004
Natuurontwikkeling Zwartegatschekreek

Werkgroep Natuurontwikkeling, 2004
Natuurplan voor de voormalige getijdengeul Zwake

Bijlage 2a Samenstelling van de Voortgangscommissie

Namens Provincie Zeeland:	de heer M. Kramer (voorzitter)
Namens Rijkswaterstaat Zeeland:	de heer P. Donk
	de heer R. Termaat (secretaris)
Namens Ministerie van LNV:	de heer G. van der Sar
Namens de Zeeuwse waterschappen:	de heer W. Gosselaar
Namens de Westerschelde gemeenten:	mevrouw L. Poppe- De Looff

Bijlage 2b Samenstelling van de projectgroepen van de buitendijkse projecten

Team buitendijkse natuurcompensatieprojecten

- De heer R. Termaat (algemeen projectleider)
- De heer A. van Berchum (projectleider)
- Mevrouw A. Erkman (projectleider)
- De heer D. de Kramer (Realisatie Werken en Infrastructuur)
- De heer L. Harpe (Bestuurlijke en Juridische Zaken)
- De heer C. Janse (Bedrijfsbureau; agendalid)
- De heer E. de Feijter (Communicatie en Voorlichting; agendalid)

Projectgroep Gebiedsontwikkeling Perkpolder

- De heer B. Pauwels (Gemeente Hulst, voorzitter)
- De heer A. van Steveninck (Gemeente Hulst)
- De heer F. Totté (Gemeente Hulst)
- Mevrouw N. Koeman (Provincie Zeeland)
- De heer A. Provoost (Waterschap Zeeuws-Vlaanderen)
- De heer A. van Berchum (Rijkswaterstaat Zeeland)
- De heer L. Harpe (Rijkswaterstaat Zeeland)
- De heer E. Blaakman (Rijkswaterstaat Zeeland)

Bijlage 2c Samenstelling van de Werkgroep en de Stuurgroep Natuurherstel voor de binnendijkse projecten en kwaliteitsimpuls natuurbeleidsplan/ kreekherstel

Stuurgroep Natuurherstel Westerschelde

Namens de provincie Zeeland:	de heer M. Kramer (voorzitter)
	de heer G. van Overloop (secretaris)
Namens het waterschap Zeeuwse Eilanden:	de heer W. Gosselaar
Namens het waterschap Zeeuws-Vlaanderen:	de heer A. Paauwe
Namens de gemeenten noordelijk Westerschelde:	de heer A. Verbree
Namens de gemeenten zuidelijk Westerschelde:	de heer L. Wille
Als adviseur/ projectleider RWS Zeeland:	de heer R. Termaat
Als adviseur namens de Provincie Zeeland:	de heer R. Mooij
Als adviseur namens de Dienst Landelijk Gebied:	de heer E.J. v.d. Meer/mevrouw M. Adriaensen

Ambtelijke werkgroep Natuurherstel Westerschelde

Namens de provincie Zeeland:	de heer G. van Overloop (voorzitter)
	de heer R. Mooij (secretaris)
Namens het waterschap Zeeuwse Eilanden:	de heer J.A. v. Werkum
Namens het waterschap Zeeuws-Vlaanderen:	de heer A. Mouton
Namens de gemeenten noordelijk Westerschelde:	de heer D. Visser
Namens de gemeenten zuidelijk Westerschelde:	mevrouw G. Naeije
Als adviseur namens Rijkswaterstaat:	de heer A. van Berchum
Als adviseur/ projectleider DLG:	de heer E.J. v.d. Meer
Als adviseur/ technisch medewerker DLG:	mevrouw M. Adriaensen

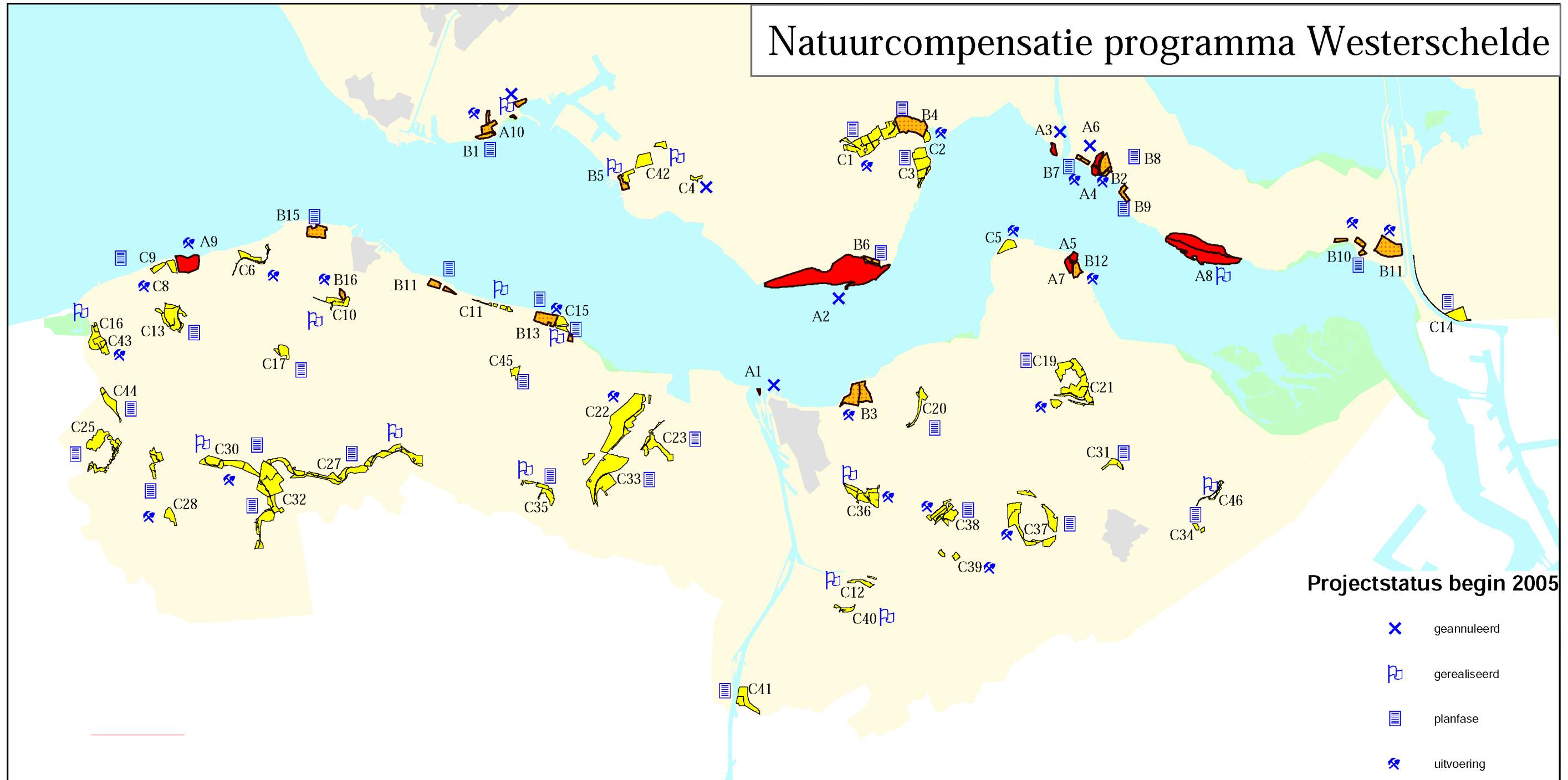
Bijlage 3   **Prioriteitstelling projecten categorie C (kwaliteitsimpuls Natuurbeleidsplan/kreekherstel)**

Op verzoek van de Werkgroep Natuurherstel hebben vertegenwoordigers van de waterschappen, de Provincie, de terreinbeheerders en de Dienst Landelijk Gebied in september 1998 de prioriteit van alle potentiële categorie C-projecten beoordeeld. Ten behoeve van deze beoordeling zijn criteria geformuleerd waaraan de projecten moeten voldoen. Deze criteria betreffen de mate waarin de natuurdoelstellingen worden bereikt (uitgedrukt in winst voor de aan de Westerschelde gebonden natuur en duurzaamheid van de te nemen maatregelen), een bijdrage aan recreatie, de geschatte extra bijdrage door het natuurcompensatieprogramma en de grondverwervingskansen. De mogelijke projecten zijn op een rij gezet en vervolgens indicatief beoordeeld aan de hand van deze criteria. In september 2004 is deze prioriteitstelling geactualiseerd ten behoeve van het jaarprogramma 2005.

- *Klasse 1: Projecten met een hoge prioriteit, waarvan de uitvoering naar verwachting op korte termijn kan starten:*
Zwaakse Weel (ged.), Boonepolder, Hoedekenskerke (ged.), Braakman noord (ged.), Sophiapolder (midden), Aardenburgse Havenpolder (zuid), Strijdersgatlouder west, De Blikken.
- *Klasse 2: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op middellange termijn (tussen 2 en 3 jaar) kunnen worden uitgevoerd:*
Schor van Ossendrecht, Polsvlietkreek, Reuzenhoeksekreek, reservaatgebied Otheensekreek (oost), Plaskreek (noord), Sophiapolder (oost), Zwaakse Weel (ged.), Hoedekenskerke (ged.), Zwinpolder.
- *Klasse 3: Projecten met een hoge prioriteit die naar verwachting op lange termijn (over 4 jaar) kunnen worden uitgevoerd:*
Ossendrechtse Kil, Hengstdijkse Putting, De Vogel/Vogelkreek, Canisvliet Zuid, Riemenskreek Braakman zuid, Koninginnehaven, Pyramide, Linie (west), St. Kruiskreek, Aardenburgse havenpolder (noord), Wallen Sluis (ged.), Tienhonderdpolder, Strijdersgatlouder (midden & oost).
- *Klasse 4: Projecten met een lage prioriteit:*
Kieldrechtpolder/Zestigvoetkreek, Koegatlouder, Wallen Aardenburg, Stierskreek, Nollekreken.

Natuurcompensatie programma Westerschelde

Projectstatus begin 2005

- geannuleerd
- gerealiseerd
- planfase
- uitvoering

 Buitendijkse projecten
Categorie A

- A1 Broedgebied Terneuzen
- A2 Bescherming zuidgors
- A3 Haven Hansweert
- A4/A6 Veerhaven, veerplein Kruiningen
- A5/A7/B12 Veerhavengebied Perkpolder
- A8 Schor van Waarde
- A9 Verdrinken Zwarte polder
- A10 Rammekensduinen

 Binnendijkse projecten
Categorie B (oppervlakten in hectares)

- B1 Rammekenshoek (48)
- B2 Den Inkel (7)
- B3 Magaretha Polder (50)
- B4 Oosterzwapolder (40)
- B5 Galghoek (14)
- B6 Scheldeoord (11)
- B7 Sluisweg (9)
- B8 Inkel west (28)
- B9 Vroondijk (16)
- B10 Bathse kreek (22)
- B11 Bathse Schor (73)
- B12 Perkpolder (18)
- B13 Plaskreek (50)
- B14 Nummer Een (21)
- B15 Karrevelden/Oud Breskenspolder (40)
- B16 Baarlandse kreek (8)

 Binnendijkse projecten
Categorie C (oppervlakten in hectares)

- C1 Zwaakse weel (184)
- C2 Boone Polder (12)
- C3 Hoedekenskerke (79)
- C4 Westeindse Weel (10)
- C5 Schorretje/inlaag Ossensisse (26)
- C6 Zwartegatse kreek (11)
- C8 Herdijkte Zwarte polder (20)
- C9 Tienhonderpolder (18)
- C10 Baarlandse kreek (29)
- C11 Inlaag hoofdplaat (19)
- C12 Axelse kreek (14)
- C13 Strijdergatpolder (86)
- C14 Schor van Ossendrecht (34)
- C15 Plaskreek (27)
- C16 Willem Leopold Polder (53)
- C17 De Blikken (45)
- C19 Hengstdijkse Putting (120)
- C20 Kreek Huissenspolder (10)
- C21 De Vogel/vogelkreek (40)
- C22 Braakman Noord (90)
- C23 Riemenskreek (64)
- C25 Wallen Sluis (93)
- C27 Passagegeule/linie (170)
- C28 Aardenburgse Haven (90)
- C30 Sophiapolder (78)
- C31 Polsvlietkreek (30)
- C32 Sint Kruiskreek (50)
- C33 Braakman Zuid (50)
- C34 Vlaamsche kreek (6)
- C35 Pyramide (25)
- C36 Otheense kreek (57)
- C37 Groot Eiland (42)
- C38 Boschkreek (13)
- C39 Driesarendskreek (2)
- C40 Zwartenhoekse kreek (7)
- C41 Canisvliet Zuid (45)
- C42 Groenproject 't Sloe (31)
- C43 Versche polder (12)
- C44 Zwinpolder (45)
- C45 Driewegen (15)
- C46 Kieldrechtpolder (20)

